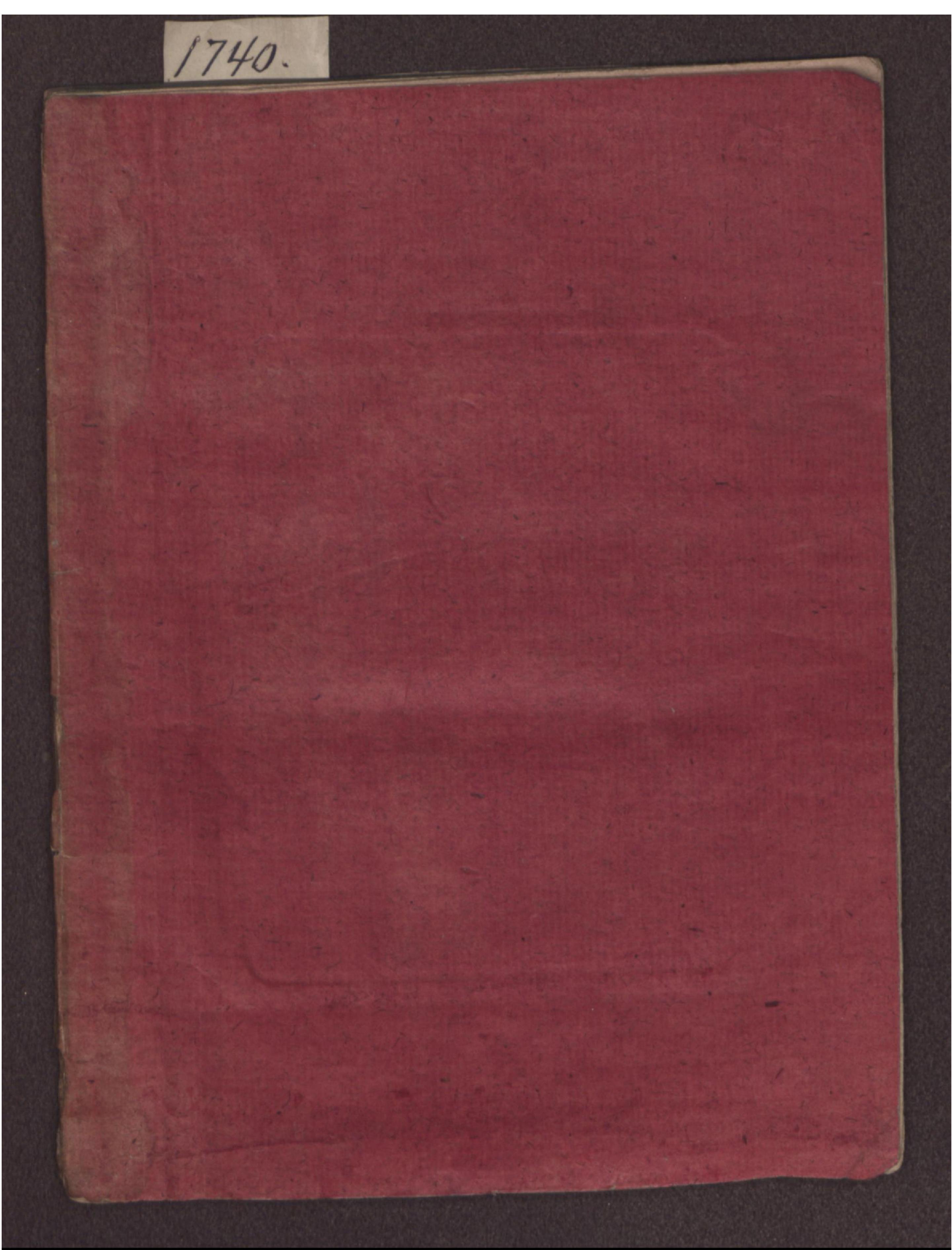
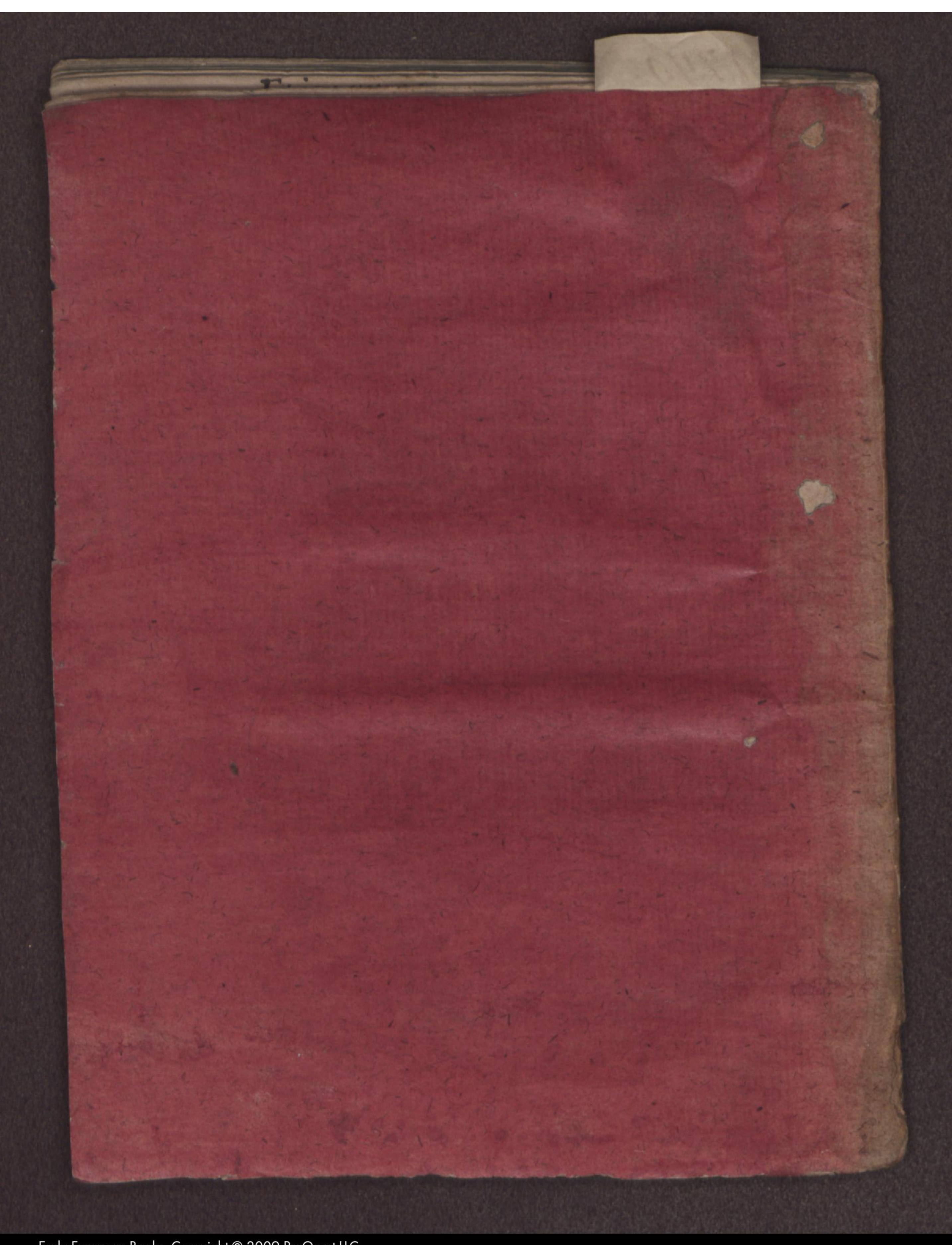
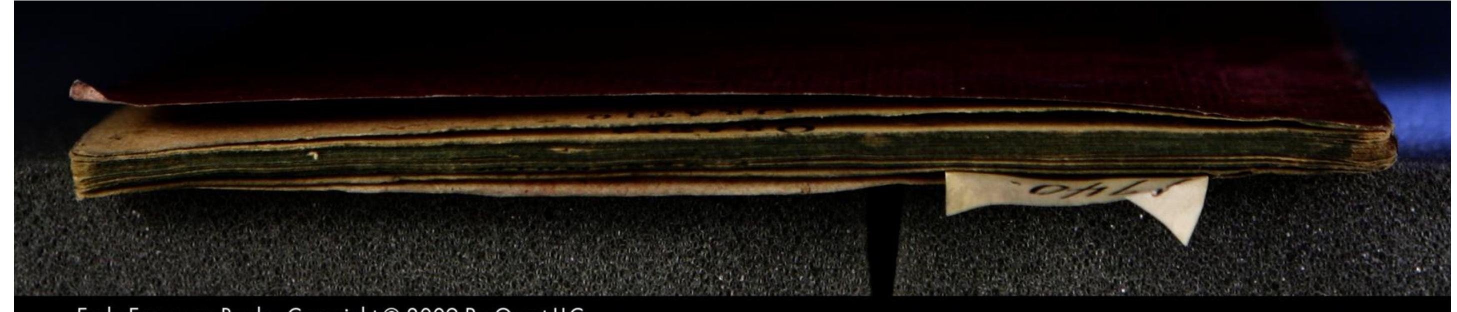
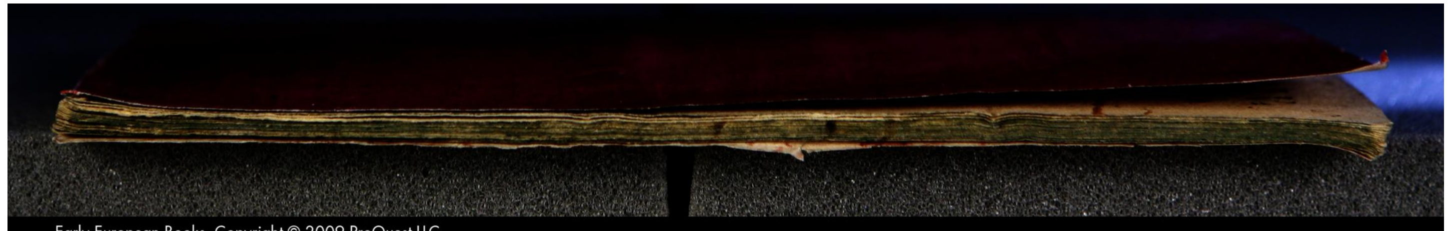

1740.



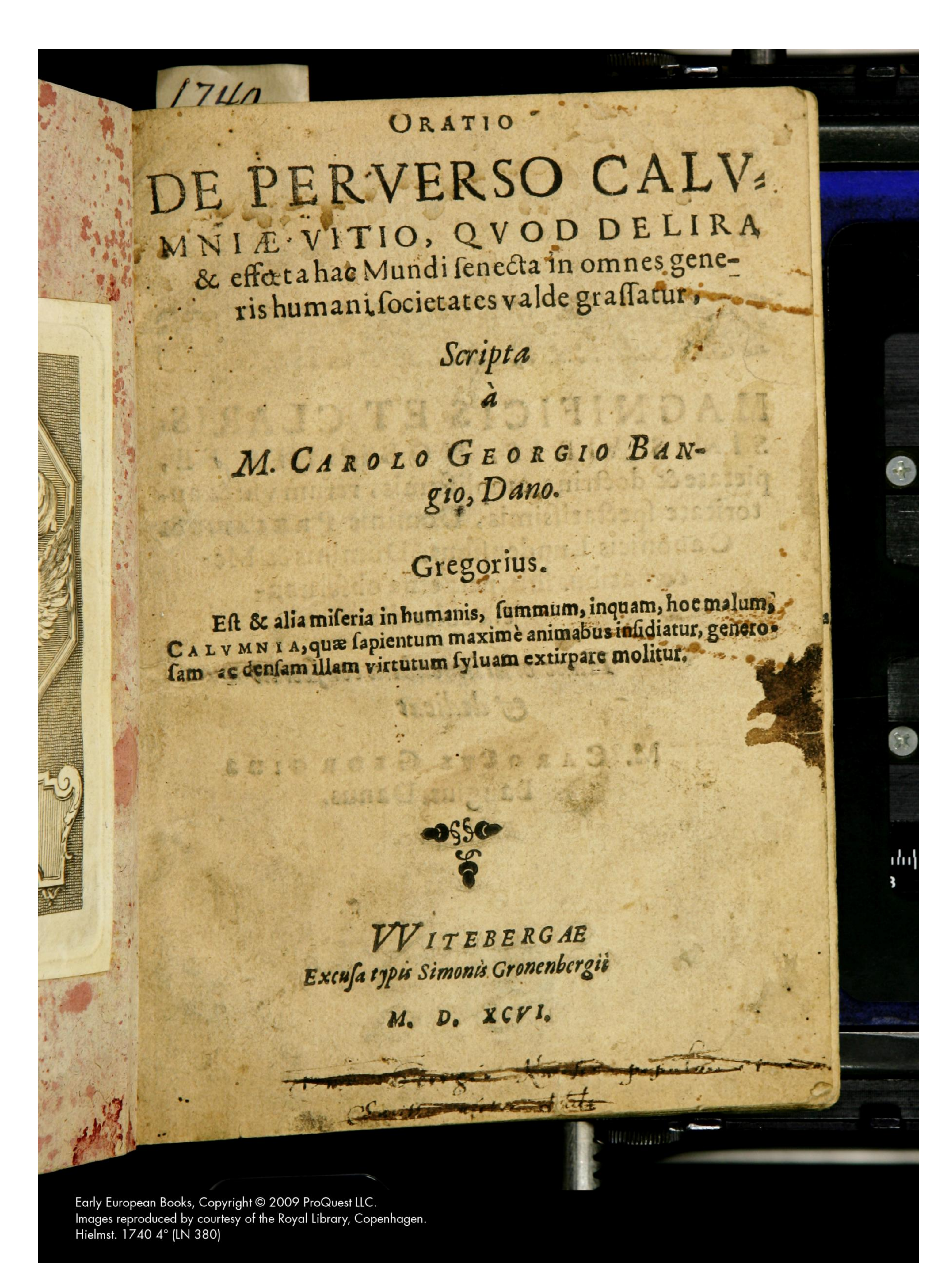









DA BOX
№ 1740.
M. Tuscher fecit
=L N 380
M
BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS



ORATIO

DE PERVERSO CALVMNIÆ VITIO, QVOD DELIRA & effœta hac Mundi senecta in omnes generis humani societates valde grassatur,

Scripta

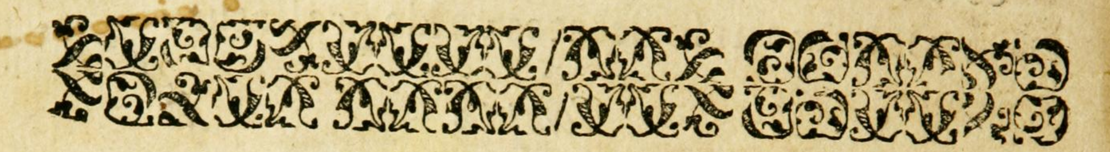
à

M. CAROLO GEORGIO BANGIO, Dano.

Gregorius.

Est & alia miseria in humanis, summum, inquam, hoc malum, CALVMNIA, quæ sapientum maximè animabus insidiatur, generosam ac densam illam virtutum syluam extirpare molitur.

VVITEBERGAE
Excusa typis Simonis Gronenbergii
M. D. XCVI.



MAGNIFICIS ET CLARISSIMIS VIRIS, NOBILITATE, pietate & doctrina amplissimis, rerum vsu & autoritate spectatissimis, Dominis PRÆLATIS & Canonicis Lundensibus, Dominis & Mecœnatibus suis, perpetua obseruantia colendis,

Hanc oratiunculam consecrat & dedicat

M. CAROLVS GEORGIUS Bangius, Danus.



ORATIO
DE CALVMNIA.

SI homo ineffabilem illam & ſtupendam dignitatem atque gloriam, ad quam à præpotenti Deo, rerum omnium opifice, initio conditus eſt, quantáque poſt protoplaſtorum lapſum in natura humana contigerit μεταβολή, quantiſque miſerijs & infortunij telis expoſitus ſit, accuratiùs ponderaret & meditaretur: non ſine gemitibus, ex imis cordis thalamis petitis, & amara doloris eiulatione clariſsimũ Solis lumen & admirandum Mundi theatrum aſpiceret. Extra controuerſiam eſt, hominem ad imaginem & ſimilitudinem Dei creatum eſſe, vt Paulus ad Eph. perhibet: Vnde ſanè hominis non vulgaris & abiecta quædam, ſed veneranda, & ab omnibus animatis formidanda excellentia effulget. Quid quæſo præſtantius, quid iucũdius, quid venuſtius de homine dici poteſt, quàm hominem cum ſuo Architecto in iuſtitia & veritate, in anima & omnibus corporis viribus & facultatibus veræ libertati, immortalitati, & rerum omnium dominio coniunctis reſidentibus conueniſſe? Sed vbi nunc auguſtiſ-

Ca

sima illa Dei imago? insidiis & astu infensißimi nostri aduersarij, diaboli nempe, atque primorum nostrorum parentum in Deũ inobedientia proh dolor ita deformata est & contemerata: vt vix vestigium eius in natura hominis relictum sit, ita vt vbi priùs illustris Dei notitia in intellectu viguit, in eius locum cæcitas & turpis Dei ignorantia successerunt: vbi priùs promtißima erga Deum & & eius sanctißimam legem obedientia, ibi nunc inobedientia & omnium virium detestanda ἀυθάδεια *dominatur. Dolenda sanè, multisque lachrymis deplorãda horribilis hæc & tristißima in præstanti hac creatura pretiosorum donorum Dei amißio &* σωτάραξις, *támque effusa, & ad quoduis malum ex carnis infirmitate & satanæ suggestione patrandum propensa voluntas: Vnde manifestum euadit, nos non vni, sed innumeris discriminibus &* παθήμασι, *dum in hac terrenorum hominum societate viuimus, obiectos esse, acerbißimis miseriis intricari, peruersi Mundi persecutiones & illusiones subire, prauis cogitationib. implicari. Insuper diaboli insidias & nefarios insultus ad extremũ vitæ halitum perferre cogimur, qui haud vno momento*

nos

nos tentare, & ad quævis flagitia in Conditoris nostri turpitudinem, propriámque perditionem impellere, intermittit: sed tanquam Leo rugiens oberrat, quæritans, quem capere, suisque offucijs irretire & inescare valeat. Próque hominis natura hunc ad idolatriam & impium Dei contemtum, illum ad ἀπειθείαν & insolentem adversus progenitores & magistrum fremitum, alium ad incontinentes flagitiosarum libidinum flammas, alium ad obscœnas voluptatis illecebras, alium ad insanas & sanguineas altercationes, alium ad simultates & implacabile odium, alium ad turgidam animi elationem & stultam ambitionem, alium ad immoderatam cibi, potúsque ingurgitationem, alium ad fraudulentam rerum alienarum suppilationem, alium denique ad impudens mendacium & subdolam Calumniam stimulare & inflammare conatur. Quæ quidem vitia, hac Mundi senescentis canitie, vitiorúmque cœno obruta, adeò frequentia & in quovis vico celebria sunt: vt non vitia, sed virtutes censeantur. Luctu ergo potiùs, quâm calamo excipienda, & deploranda magis, quàm decantanda reor. Quorum tamen vltima inter comme-

morata, Calumnia nempe, atrociſsimi hoſtis noſtri fœtus, humanique generis peſtis triſtiſsima, quæ hoc noſtro exulceratiſsimo ſeculo valde graſſatur, & optimos quoſq; venenatis ſuis ſpiculis impetit, mihi aliquando anſam de ſe verba faciendi præbens, à me, aſpirante diuina clementia, pro ingenij tenuitate, & temporis huius ratione, ex ſua natura & ἰδίως deſcribetur, vt eius cognita & perſpecta φύσεως improbitate, eam tanquam periculoſiſsimam Charybdin, in qua non rei, ſed ſalutis & ſpei iacturam facere poſſumus, commodiùs & diligentiùs fugiamus. A vobis, humaniſsimi auditores, ſubmiſſè contendam, vt mihi de rebus grauibus dicenti exigui temporis vſurã largiri & benignis auribus audire dignemini: Omnipotentem Deũ Patrem Domini noſtri IESV CHRISTI intimis ſuſpirijs oro, vt huic inchoatæ telæ, conatuique Spiritu ſuo ſancto adeſſe dignetur.

De calumnia verba mihi facturo occurrit egregium illud & lectu digniſsimum Diui Iacobi cap. tertium, in quo de bonis & malis, quæ à lingua, tanquam ſcaturigine, promanant, diſſerit, omnibusq; pijs miſericordia Dei in filios per Chriſtum adoptatis, ad vitæ ſanctitatem electis, per Euangeli-

um

um ad regnum Christi vocatis, Christo per baptismum implantatis, remissione peccatorum per eiusdem λύτρον donatis, autor est, vt linguam suam compescant, calumniam, mendacium & alios temerarios ausus, ad crebram iram Deum irritantes, proximum offendentes, veneni & pestis instar, vitent. Quod vt faciliùs impetret, omnésque in suã sententiam pertrahat: similitudines aliquas, quibus commoueamur, ab animatis & inanimatis rebus ductas, in medium proponit. Ecce, inquit, equis frena in ora mittimus, vt pareāt nobis, & totum corpus illorum agitamus: Ecce naues cùm magnæ sint, & à ventis validis moueantur; circumaguntur à minimo gubernaculo, quocunque impetus dirigentis voluerit: ita quoque & lingua modicum quidem membrum est, & magna efficit. Ecce exiguus ignis quàm magnam sylvam incendit, & lingua velut ignis est & summa iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata à gehenna. Omnis enim natura bestiarum & volucrum & serpentum & cæterorum domatur, & domita est à natura humana: Linguam autem nullus hominum domare potest: malum, quod coërcere non potest, plenum est

veneno mortifero. Per ipsam benedicimus Deo & Patri, & per ipsam hominibus maledicimus, qui ad imaginem & similitudinem Dei facti sunt, ex eodem fonte procedit benedictio & maledictio.

Quibus Apostolus innuit, solummodò hoc instrumento omnes humani generis societates regi & gubernari. Hoc salutaris DEI doctrina in Ecclesia docetur & propagatur, hoc mendacia hæreticorum schismata disseminantur, hoc Deus inuocatur & celebratur, hoc peccatorum remißio annunciatur, hoc iuuentus in humanioribus literis & bonis moribus instituitur, hoc vota fiunt, hoc infaustæ voces iactantur, hoc leges figuntur & refiguntur, hoc caussæ euentilantur, hoc consilia communicantur, &, vt vno verbo dicam, hoc omnia negotia, commoda & incommoda demandantur & expediuntur. Et Salomon linguam ὄργανον, quo plurima mala creantur, agnoscens, eam refrenandam docet: Qui custodit os suum & linguã suam: custodit ab angustiis animam suam. Et Ecclesiastes inquit: Aurum tuum & argentum tuum confla & verbis tuis facito stateram & frenos ori tuo rectos, & attende, ne fortè labaris in lingua, & cadas

[Pro]ap. 21 28.

cadas in conspectu inimicorũ insidiantiũ tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem. Verùm vt quantum sit malum calumnia, *exactiùs cognoscamus: definitionem eius, quæ rei naturam ex caußis & effectis perspicua quadam rotunditate explanare solet, subiungam. Deinde, quàm grauis sit Calumniæ morsus, ostendam. Tertiò sententias, dicta & exempla ex Theologiæ & Philosophiæ penu deprompta, ab hoc nos periculoso animæ scopulo dehortantia, adducam. Vltimò Pharmaca, quibus Calumniæ spiculis ictus erigatur, cum succincta ad veritatem amplectendam* παραινέσει, *adferam.*

Calumnia igitur, vt eam Lucianus in oratione περὶ διαβολῆς *definit,* ἐστὶ κατηγορία τὶς ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθυῖα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη, *hoc est, Calumnia est accusatio quædã ementita odio, clàm reo Calumniatori credita, delato non ad respondendum ac refellendum admisso. Hæc definitio ante omnia peruersißimam calumniæ naturã ita depingit, vt de ea perhibere cuiuis haud difficile sit: Quòd enim diabolum patrem & autorem habeat, vt vox græca* διαβολὴ *conuincit, luce meridiana*

clarius est: August. dicit: Quis non videt calumniā mendacij sororem, famæ & vitæ nostræ insidiantē, à diabolo esse? Vt autē ille in veritate nō stetit, quemadmodum Christus de eo pronunciat: ita neque veritati patrocinium præstat, sed vana mendacia serere, & dolosis suis imposturis mortales inescare enixè laborat. Protoplastorum nostrorum animum insidiosè à Deo abalienauit & abstraxit, déque voluntate eius falsas opiniones ipsis instillauit, vt, Dei pòsthabito decreto, sceleratis eius technis locum dederint: ita adhuc tristia mendacia, vanas suspiciones de innocentibus spargere, vitæ & famæ eorū insidiari, pia pectora Cimmerijs tenebris & erroribus inextricabilibus inuoluere non desinit, sed omni horæ momento cum fœtu suo scelestißimo, Calumnia nempe, in optimos quosq; de Ecclesia Christi & Repub. benemeritos crudeliter debacchatur, eósque in extremum discrimen deductos internecioni dare conatur. Simili modo hoc nostro exulceratißimo seculo, proh dolor! integros quosque, & ab omni turpitudinis labe animum auersum habentes, in inuidiam & asperrimum odium rapit, vt verè Socrates dixerit: Non Melitus, neque Anytus me periment,

[margin: ...8.]
[margin: Pla]

ment, sed multorũ calumnia & inuidia, quæ multos alios quoq; peremit hactenus, & vt arbitror, perimet. Sed quid dicam? Nullus est adeò inculpatæ vitæ in tota rerum vniuersitate, quem non alicuius criminis insimulet. Nam calumniator, qui alterius vitã & prosperum fortunæ statum indignè fert, mendaciũ, periuriũ & obtestationem in procinctu habet, suumq; miris modis animũ & orationem torquere, & ad audientium ingeniũ accommodare nouit, vt quæcunque temerariè & subdolè de alio profert, syncera proficisci mente credantur. Et quãuis obtrectandi materia non succurrit: mentem tamen bonam, mali nihil meritam, sibi odiosam obstrigilare & Theonino dente carpere non veretur. Et vt Bernhardus ait, Si pauper es, vilem & abiectum: Si diues, ambitiosum: si eloquens, rabulam: si taciturnus piscem: si ieiunas, hypocritam: si comedis, lurconem: si sedulò officium facis, ostentatorem & popularis auræ cupidum: si vel in minima ab eo religione dissentis, hæreticum, schismaticum, impium & blasphemum te criminatur. Atque ita Calumniator serpentum naturam repræsentat: Vt enim serpentes mellea ingesta in

lethale virus commutant: ita Calumniator quæ laude digna sunt vellicare & denobilitare solitus est, vt falsa & plausibili criminatione absenti odium & inuidiam conflare valeat. In quam sententiam sic Cleanthes ait: Nihil ferè tam est malignum quàm Calumnia: hæc enim vbi clàm aliquem à se persuasum decepit, odium excitat aduersus eum, qui nihil meritus est. Capnio calumniatoris animum declaraturus, dicere solitus erat, eos, qui temerè omnes reprehendunt, & verborum acerbitate insectantur, similes esse muscis, quæ omnia contaminant & nihil prosunt. Silentio non inuoluendum, quomodo simulatum calumniatoris animũ Bernhardus fucatis suis coloribus depingit: Calumniatores, inquit, conceptam malitiam quodam simulatæ verecundiæ fuco, quem retinere non possunt, adumbrare conantur: Videas à calumniatore alta suspiria præmitti, sicq́ue cum quadam grauitate & tarditate, vultu mœsto, demißis superciliјs, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tantò plausibiliorem, quantò creditur ab his, qui audiunt, corde non inuido, sed condolenti magis affectu, quàm malitiosè proferri:

Do-

Doleo, inquit, pro eo vehementer: quòd eum satis diligo, & nunquam potui hac de re corrigere eum: Et aliàs bene mihi compertum fuit de eo illud, sed per me nunquam innotuit: ac quoniam per alium patefacta res est, veritatem negare non possum, re-uera ita est. Nō ergo immeritò Dauid calumniatoris linguam flammis, sagittis, gladijs comparat, inquiens: Filii hominum, dentes eorum arma, sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Quod etiam Thearidas Lacon festiuo quodam responso innuit, cùm gladium fortuitò cote acueret, rogatus à quopiam, num esset acutus: acutior, inquit, calumniatoris lingua est, significans, nihil peius excogitari aut nominari calumnia posse.

Psal.

Quid proinde, quæso, Christiano homine indignius? quid exitiosius? quid denique maiori cum discrimine coniunctum est, quàm illud admirari & summo studio amplecti, quod in omnem turpitudinis labem, odium, reprehensionem, & extremum vitæ periculum hominem deducere valeat? Verùm cùm multis præclarißimis donis præ cæteris animātibus solus homo polleat: quis sanæ mentis nobilis-

 simam

ſimam illam Filii Dei IESV CHRISTI, qui veritatis fons eſt, imaginem in calumniatoribus extinctam & deletam eſſe, & crudeliſsimi eos rurſum diaboli, calumniæ patris, laruam triſtiſsimam induiſſe non videt? Qui omni horæ momento nil aliud, quàm innocentem proximum, ſatanæ more, ſugillare, & ei ignominiæ labem aſpergere conantur. Vbi autem ijs alios mordere non contingit, vita triſtiſsima eſt, & mortem ſatius appetere, quàm linguam à calumnijs cohibere iudicant. At ſi quem fortè, ſpretis peſtiferis eorum nugis, piè vitam traducere volentem conſpexerint: eum virulenta lingua impetere, ſibilisq́; conſcindere haud deſinunt. Sed dolenda eſt tanta in huiusmodi hominibus mentis caligo, tam peruerſum ingenium, tam præpoſtera rerum aliarum cura, vt neglecto & faſtidito Dei decreto, diabolum, Dei & omnium piorum hoſtem infenſiſsimum, ſectentur, ipſi morem gerant, & eius nugamenta colant, & venerentur: huc ſtudia, conatus, cogitationes denique referant omnes. Quid quæſo de huiusmodi ſatanæ ſimijs ſtatuendum eſt? Quid ſuo calumniandi ſtudio lucrantur, quàm irã Dei, piorum hominum odium, & tandem æternas pœnas?

pœnas? Certò ſibi perſuadeat Calumniator, Deum aliquando linguæ intemperantiam grauiter vindicaturum, & quamuis apud ſe ad tempus rideat, gaudióque tanquam in re bene geſta ſubſultet: in horribilem tamen iram Dei, iuſtumq́; iudicium incurret. Eccleſiaſtes dicit, peßimam deuotationem ſuper bilinguem, & odium, inimicitiam & contumeliam ſuper ſuſurratorem Et in prouerbijs dicitur, abominationem hominum detractorem eſſe.

Cap. 5

Cap. 2

De teterrimo idcirco hoc vitio Luciani venuſtißimum libellum, περὶ μὴ ῥαδίως τῇ διαβολῇ πιστεύειν, omnes veritatis ſtudioſi legant, in quo de Apelle apud Ptolemæum regem delato, & quo pacto idem calumniam vltus ſit, agitur, cuius etiam actus argumentum ſtrictim hîc attingere haud inconueniens duxi.

Apelles, Epheſius pictor celeberrimus, apud Ptolemæum regem, coniurationis, quæ in Tyro, autore Theodota, facta erat ex calumnijs Antiphili, qui artis, gratiæq́; Apelleæ æmulus erat, reus eſſe inſimulabatur, autórque defectionis Peluſij. Rex non animaduertens, Calumniatorem Apelleæ artis æmulũ eſſe, ſupra modum excanduit, Apellẽ ingratum,

tum, perfidum, violatæ maiestatis reum, insidiatorem coniuratum clamat: Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus: nihil ei commune cum seditiosis fuisse, probâsset, procul dubio Tyriorum malorum pœnam, capite mulctatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè conscius. Ptolemæus igitur, collecto animo, sententiam mutauit, Apellem talentis centum donauit, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles verò, in periculi memoriam, tali est imagine atque pictura calumniam vltus: Ad dextram cōsidet quispiam, auribus prælongis insignis, quales Midæ feruntur, manum porrigit procul accedenti calumniæ: circumstant eum mulierculæ duæ Ignorantia & Suspicio. Accedit aliunde admodum bella mulier, vultu ipso & gestu corporis efferam rabiem & iram, æstuanti pectore conceptam, præ se ferens, sinistra facem tenens flammiuomam, dextra iuuenem, capillis prehensum, in cœlos suspicientem, deósque suæ innocentiæ testes inuocantem, rapit. Hanc vir pallidus acie oculorum minimè hebeti, cæterùm planè ijs similis, qui sontico aliquo morbo con-

contabuerunt, anteit. Pedissequæ verò INSIDIAE *& fraus, quarum munus est dominam hortari, instruere, comere, sequuntur: A tergo lugubri habitu, pullata, lacerataq́; pœnitentia subsequitur, quæ capite, in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul venientem veritatem excipit.*

Ex hac periculi Apellis commemoratione, calumniæq́; deliniatione quilibet, velut in speculo, peruersam calumniæ naturam & tristißimum effectum animaduertere & assequi potest, quæ non solùm alijs officit & fraudi est, sed etiam ipsi, à quo profecta, periculum sæpe facessit, & summam calamitatem importat, vt Diuus Hieronymus ait: Sicut sagitta, si mittatur contra duram materiam, nonnunquam in mittentem reuertitur, & vulnerat vulnerantem: ita Calumniatoris lingua sæpe periculum, quod alteri parat, in proprium conuertit caput. Hoc peruersum autem & impium propositum, alterius nempe famam & existimationem turpi labe inficere, quàm plurimi non modò habent, sed etiam assentationis artificio, nulla veritatis & virtutis habita ratione, ad aliorum ingenium, voluntatem, nutus, simulato amore & gratificandi studio orationem accommodant, pleno ore illos, sed falsò plerunque, laudibus ad astra eue-

euehentes, aliud in sermone, moribus & gestibus præ se ferentes, quàm in animo reconditum gerunt. Vt Gnato ille Terentianus, qui ventris & commodi sui gratia Thrasoni se applicans, singula eius facta & dicta, quamuis à virtute aliena, admiratur & prædicat. De his Antisthenes ait, satius esse in coruos, quàm in adulatores incidere: illi enim mortui corpus, hi verò viuentis animũ corrumpunt. Et Phauorinus dicit: Quemadmodũ Actæon à suis canibus laceratus est, ita adulatores eos, à quibus cibãtur, pessundant. Curtius inquit: Regũ opes sæpius assentatio, quàm hostis euertit. Et August. Duo sunt genera persecutorũ, vituperantium scilicet & adulantium; sed plus persequitur lingua adulatoris, quàm manus persequentis. Hæ enim adulationes, nostra hac tempestate in maligno posita, nimis vsitatæ & crebræ sunt, & præsertim in Regum, Magnatum, aliorumq; magnæ autoritatis virorũ ædibus, quorũ animũ Syreneis suis blanditijs, & dolosis palpitationibus ita demulcere & flectere norunt, vt quicquid velint, impetrent. Sed gnauiter sibi quisq; ab hac hominum fece caueat, sermones quoque assentatorios auersetur, operámque det, vt cordi & cerebro lingua, quibus à Deo coniuncta est, congruat, quod Christus præcipit, dicens:

Sit

Sit sermo vester Est, Est: Non, Non. De simulato & fucoso animo grauissima simul & notatu dignissima Achyllis ad Vlyssem apud Homer. Iliad. 1. extat responsio:

ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλησιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ βάζει:

Quæ ita latinè reddita est:

Odi etenim, ceu claustra Erebi, quicunq; loquuntur
Ore aliud, tacitóque aliud sub pectore claudunt.

Bias septem sapientum vnus, interrogatus, quod animal omnium pessimum, respondit: Inter immitia est Tyrannus; inter mitia verò Adulator. Sapientissima sanè responsio est: Tyrannus enim omnes bestias feras immanitate vincit, siquidem ad violentiam & crudelitatem multos ministros & longas manus habet. Adulator verò omnes mansuetas bestias suis technis & insidijs superat. Rectè itaque Solon principis alicuius seruo in mandatis dedisse fertur, vt principi suo consuleret, ne dulciora, sed optima consilia sequeretur. Et Salomō ait: Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum magis, quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit. Porrò duo præsertim perhibentur

M[atth.] Ili[ad.] Pro[u.]

 esse

esse, quæ sermoni nostro ornatum addere, & beneuolentiam conciliare solent, Gratia nempe & Opportunitas. Gratia χάρις facit, vt non temerè quicquid in buccam venerit, aut quicquid nobis secretò concreditū fuerit, effutiamus, neq; insolenter in aliquem virulentæ linguæ spicula vibremus: sed vera, pia, & necessaria loquamur: obscœna, leuia, scurrilia, obtrectationes, quæ in virum bonum minimè cadunt, fugiamus, & vt tantus in nobis sit veritatis & candoris ardor, vt quicquid dixerimus, iuratum putemus. Opportunitas verò siue καιρὸς facit, vt tempestiuè in verba erumpamus, quod Sirac. docet: Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in tua caussa vix cùm necesse fuerit: Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum, in multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quærens. In medio magnatū non loqui præsumas, & vbi sunt senes, non multum. Isocrates: Δύω ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν: ἐν δὲ ἄλλοις ἄμεινον σιγᾷν, ἢ λέγειν. h. e. duas fac loquendi opportunitates, aut de ijs, quæ bene nosti, aut de quibus necesse est dicere: in alienis melius est tacere, quàm loqui. Et Euripides ἢ σιγᾷ, ἢ λέγε τι τῆς σιγῆς κρεῖττον. Plutarch. inquit: Magnæ sapientiæ est tempestiuum silen-

silentium, & omni sermone præstantius. Et Simonides dicere solitus fuit, nunquam se pœnituisse, quod tacuisset, sed sæpe quod esset locutus. Sapiens etiam est præceptũ Demetrij Phalerei apud Stobæum: Obsigna verba tua silentio, silentium autem occasione. Seneca: Auribus frequentiùs, quàm lingua vtere.

Sed quid ad dictum vulgare: Calumniare audacter, semper aliquid hæret, quod apud Plutarchum extat, respondebimus? Medius, qui chori adulatorũ penes Alexandrum Magnũ velut princeps & præceptor fuit, audacter alios calumnijs vexare & mordere iussit, docens, quòd etiamsi hulcus sanatum fuerit, cicatrix tamen calumniæ maneat. O impijssima & homine indigna consultatio, quam verè à nefario calumniæ parente diabolo hausit. Sunt enim non modò illustria doctissimorum virorum testimonia, verùm etiam sacræ Scripturæ, orthodoxæ Ecclesiæ, sanctissimorum patrum firmissima, maximeq́ꝫ solida dicta, vni medio repugnantia, vt si in vnum omnia aliquis colligere vellet, chartæ citiùs, quàm sententiæ deficerent, quorum tamen aliqua, maximeq́ꝫ celebria recensebimus. In libro Leuit. scriptum est: Non facies calumniam proximo tuo. Et in eod. Non mentiemini, nec decipiat vnusquisqꝫ proximum suum,

5. *non eris calumniator, nec susurro in populo. Siracides inquit: A tribus timuit cor meum, & à quarto facies mea metuit: delatorem ciuitatis, collectionem populi, & calumniam mendacem. Lu-*
3. *cas: Neminem concutiatis, neque calumniam*
c. 3. *faciatis. Diuus Paulus: Deposito mendacio, loquimini veritatem, quisq; cum proximo suo, quoniam*
4. *inuicem membra sumus. Diuus Iacobus: Nolite detrahere alterutrum, fratres mei: qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem, detrahit legi, & iudicat legem. Et Diuus Hieronymus inquit: Nulli, inquam, omnino detrahas, & si aliorum vituperatione laudabilis videri velis, magis tuam ornare vitam disce, quàm aliorum carpere. Ac semper memor esto Scripturæ dicentis: Noli diligere, detrahere, ne eradiceris. Pauci enim sunt, qui huic vitio renunciant. Nec nobis sanioris Philosophiæ sententiæ ab hac periculosissima Charybde omnes pios dehortantes, desunt, quæ etiam eum, qui faciles criminibus aures præbet, non minorem mereri culpam, quàm qui talia spargit, asserunt. Nam, Isidoro teste, non solùm ille reus est, qui falsum de alio profert, sed & is, qui citò criminibus aurem offert. Oportet enim omnes pios tam candidos esse, & minimè suspiciosos, vt nō libenter*

ter de aliquo malè loquantur, nec alios malè loquentes audiant. Et huc pertinet, quod Plato præcipit: Id vnum præcipuè omnes eniti oportet, ne vnquam fucati, aut insynceri erga aliquem esse videantur, sed vt semper simplices ac veraces. Et Thucydides: Non decet calumnias neq; alijs narrare, neque audiendo suscipere. Quantum ergo scelus vtrumq; sit & calumniari, & calumnijs locum dare, non tam ex adductis dictis & sententijs, quàm ex sequentibus perspicuum sit. Deus in lege sua proximi dilectionem nō simulatā, sed quæ à puro & syncero corde proficiscatur, præcipit: Dilige, inquit, proximum tuum, perinde atq; te ipsum. Et Diuus Iohannes in priori sua epistola docet, Deum summum veri amoris incendium esse, nósque non fucoso amore, sed paterno complecti, & in nobis per Spiritum S. suauissimas amoris flammas erga ipsum & proximum accendere. Qui igitur hos amoris æstus, inuidia, mendacio, calumnia, aut alijs grauibus delictis non extinguit, sed fideliter in cordis capsula fouet, is Dei domicilium factus est, in ipso manet, & habitat Deus cum omnibus suis donis, quibus eum cohonestat, ipso delectatur, ei adest, inq; illo sanctissimum dilectionis calorem perpetuò conseruat. Econtrario inuidi, mendaces, calumniatores

de l[...] lib[...]

Le[...] Ma[...] 1. Io[...]

tores proximum odio habentes, vitæ, famæ & fortunis eius insidiantes, in diabolo, quē imitantur, manent, & ipse in ijs, ita vt ipsos rectiùs diabolos, quàm homines nuncupare poßis.

Propterea omnibus pijs summè necessarium est, vt ab hoc inferni scopulo, in quem facilè impingere possunt, vitæ suæ cursum declinent, exempla piorum sibi potiùs imitanda proponant, quàm blateronum, & nullius frugi hominum, qui, quicquid in buccam venerit, effutire, vel quicquid fortuitò ab alijs Sycophantis acceperint, credere, & ad proximi infamiam transferre, nulla Christianæ charitatis habita ratione, non verentur. Et inter alia sanctißimi regis Dauidis exemplum respiciant, qui suum de calumniatoribus iudiciū omnibus gubernatoribus commendat, inquiens: Detrahentē secretò proximo suo, hunc perdam. Calumniam enim noxium quoddam diaboli venenum, quo Christi Ecclesia coinquinatur, Regum animi ad furoris fulmina prouocantur & exacerbantur, & familiæ labefactantur & pessum eunt, nouit Dauid. Omni etiam laude dignum est factū Ionathæ, filij Saulis, impium statuentis insontem calumniis proscindere, quare non sine summo periculo Dauidem apud patrem suum in illius necem intensißi-

ſiſsimum, & cædis ſocios vndique conquirentem excuſat: & Alexandri Magni, qui cùm Medicus Philippus nomine familiariter ipſi iunctus, à Dario corruptus eſſe diceretur, vt Alexandrum toxico tolleret, nec ſibi inſidias ab eo ſtrui credidit, nec poſtea diffidere voluit. Non minorem laudem Sigiſmundi Imperatoris factum meretur, qui adulatori cuidam ſupra modum ipſum in os laudanti, dijsq; ſimilem eſſe affirmanti, alapam impegit, exclamauit adulator: cur me cædis Imperator? Reſpondit Sigiſmundus: cur me mordes, Adulator?

Si hæc & ſimilia exempla quilibet gubernator ſequi, quantáque malorum ſeges ex obtrectatorum ſycophantijs & calumnijs ſuccreſcere ſoleat, perpēdere vellet, ijs non tam faciles aures præberet. Haud rarò accidit, vt γλωσσογάστορες & κομποφακελορρήμονες optimis quibuſque viris & iuuenibus, quorum virtutes nec imitari, nec æmulari poſſunt, ſuis ſycophantijs apud Reges, Principes, Magnates & præſules exitium machinentur peſſimum, eorumque animos ita effaſcinent, vt furiales peſtes ſummo complectantur fauore, beneficijsq; proſequantur maximis: Contrà

eos, qui suis consilijs optimis, syncerisofficijs, indefesso studio & feruida solertia toti patriæ consulunt, exterminent, bonis & dignitate spolient, & eis nullas auxiliares manus porrigant. Quod Belisario Duci, optimè quidem de Iustiniano Imperatore merito, accidisse legimus. Itaque quicunque Magistratus sibi & subditis suis bene consultum cupit, is præsentissimam pestem calumniatores & adulatores fugiat, & ab hac improborum hominum fece tum familiam, tum Rempub. quo poterit studio & labore, repurget. Apollonius rogatus à Rege Babyloniæ, qua ratione imperio quieto frui posset? respondit: Si paucis credideris. Voluit autem significare, nihil in administrando regno deterius esse, quàm calumniatoribus faciles aures præbere. Diuus Augustinus, maledicam delatorum linguam summoperè exosus, mensæ suæ hoc distichon inscripsisse fertur:

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

Hactenus quàm potui breuissimè ostendi, quod, quantum, quale malum sit calumnia, quàm Deo detestabilis & inuisa sit, quàmque homini Christia-

stiano perniciosa & indigna, adeò ut eum Timonē & verè μισάνθρωπον dixerim, qui huic patrocinari velit. Verùm cùm boni & præstantis Medici sit, non modò vulnus resecare, sed & ἤπια φάρμακα εἰχεῖν (ut cū Homero loquar) ita neq; meo, mihi me perfuncturū officio satis videor, qui hactenus commune malum vulnus quasi refricando succinctè ostenderim, nisi quòd & tanto malo facilè mederi poterit, conueniens medicamentum simili breuitate ostenderim. Verùm grauia sunt famæ vulnera, quam diligenter quemque, ut monet Augustinus, custodire, & à maledicorum morsibus vindicare oportet, ni & in se, & in posteros iniurius esse velit. Ecclesiast. dicit: Curam habe de nomine bono, quia magis permanet, quàm mille thesauri pretiosi & magni, & bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen in æternum permanet. Et Liuius famæ & fidei maiora damna affirmat esse, quàm ut æstimari possunt. Idcirco præsentißimo aliquo pharmaco hoc malum propulsandū & leuandū est. Quis non animo ringitur, qui cùm sit sibi recti conscius, nil tamē præter calumniā & diram maledicentiam reportat. Sed cui tale acciderit, ante omnia conscientiæ testimonio

dolorem ſuum leniat cum Paulo dicente: Hæc eſt gloriatio noſtra, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Hoc conſcientiæ teſtimonium ad animos piorum confortandos & erigendos, plus quàm Zoilorum & Sycophantarum calumnia ad deijciendos valere debet. Deinceps in memoriam piorum exempla, calumniæ ſpiculis ictorum, reuocet, qui etiamſi de ingrato mundo optimè meriti ſunt, peſſimam tamen gratiam reportârunt, vt Prophetarum, CHRISTI, *Apoſtolorum, qui tanquam* περιψήματα & καθάρματα *condemnata habebantur: denique & aliorum piorum virulenta lingua oppreſſorum, vt Ioſephi, falsò ab impia Potipharis vxore, quòd turpiſſimæ petitioni eius reclamârit, delati: Mephiboſeti à ſeruo ſuo ſceleſto Siba apud Dauidem accuſati: Suſannæ, Danielis, Nabothi iniuſtè ab Achabo Rege Samariæ, quòd vineam ſuam ei concedere noluerit, è medio ſublati. Item, Palamedis calumnia Vlyſsis lapidibus obruti, Socratis, Ariſtidis, Themiſtoclis, &c. quorum necis hiſtorias hic commemorare tædioſum foret.*

Cum

Cùm ergo infensißimi nostri hostis Diaboli lethiferis telis in hac vita semper expositi simus, tantaq; nostræ naturæ infirmitas sit, vt sine Dei & Angelorum præsidio nequaquã ea euitare valeamus: à Deo patientiam & constantiam expetamus, contra Diabolum & impuros homines. Quis non videt, quàm directè Satan sua tela iaculetur in Calumniatores, cùm propter dolosam & venenatam linguam, Dei et angelorum ope destituantur. Nouit enim rectè, castißimũ Dei Spiritum tam fœtido atq; squalido minimè hospitio gaudere, illasq́; tenuißimas arbitrij humani vires, post peccatum in homine relictas, ad præstanda virtutum officia in hac mortali vita vltrò esse prostratas. Quare nec ille occasionem tam ostentatam, tam commodam, támque optatam negligit, verùm præstò est, hominem ad varia crimina, prout eius naturam, ad hæc vel illa pronam, maximeq́; procliuem senserit, incitans atq; inflammans. Omnibus etiam pijs consultißimum esse duco, vt præ oculis non solùm quasi depicta Calumniæ tristißima effecta, sed etiam horrendas pœnas, quibus eius Sectatores affligũtur, habeãt. ἀχαλίνων στομάτων, *teste Euripide,* τὸ τέλος δυστυχία. *Et Herodo-*

 rodo-

rodotus ait, τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν, h. e. Deus magna ſcelera magnis pœnis punit. Cuiuſmodi multa dicta in hiſtorijs & poematis verbo Dei haud diſſona inuenias. Salomon dicit: Qui inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala. Et alibi dicit: Time Dominum, fili mi, & regem, & cum detractoribus ne commiſcearis, quoniam repente conſurget perditio eius. Siracides: Obtrectator polluit animam ſuã, & viciſsim afficietur ignominia. CHRISTVS IESVS Saluator noſter Diabolum mendacij patrem appellat, cuius filij Calumniatores mendacium exoſculantes ab Ambroſio perhibentur. Infernus autẽ diaboli hæreditas, quare & calumniatores iure hæreditario eius loci ſibi partem vendicare poſſunt, ſiquidem filijs patris hæreditas debetur. Exempla præterea punitæ Calumniæ paſsim in ſacris & prophanis literis obuia ſunt, vt hîc ea reſumere nõ neceſſariũ iudicẽ. De Amone, Mardochæi vitæ & fortunis inſidias ſtruente, legatur hiſtoria Eſther, qui tandẽ in eodẽ patibulo ſuſpenſus eſt, quod Mardochæo erigi curauit. De pœna duorum ſeniorum, pudicitiam Suſannæ expugnare conantium, eàmque

[Margin: 1. cap. … 8. … .13.]

fru-

frustrata fortuna Calumnijs opprimere volentium, cognoscatur Propheta Daniel. De Satraparum Calumnijs, Danieli Prophetæ fraudulenter mortem apud Regem Darium molientium, deq; pœnis ijs irrogatis idem euoluatur. Persæ tanto veritatis zelo flagrârunt, quòd ter in mendacio deprehenso silentium perpetuum imposuerint, & ab omnibus politicis & honestis negotijs talem planè exploserunt & repudiârunt. Inq; liberorum suorum educatione ijdem hoc imprimis obseruari voluerunt, vt veritati assuescerent, & à mendacio linguam temperare discerent. Artaxerxes, eiusdem populi Rex, tanto odio mendaces & calumniatores persecutus est, vt trisulco clauo calumniantium linguas transfodi, paloq; affigi curârit. Plura malè mulctatæ calumniæ exempla in historijs obseruantur. Si enim, quanta sit malorum seges Calumnia, quamq; tragicum exitum habeat, quisq; huic indulgens vitio diligenti cogitatione complecti, atq; perpulchrum illud Nazianzeni dictum: Talis esto erga amicos & proximos, quales erga te illos esse vis, in animum reuocare vellet: in obtrectando nõ tàm facilis, promptus & præceps esset, sed illam cane & angue peiorẽ vitaret: Sed nescio quo

fato

Cap.

fato hi ἀνεπίληπτοι ἐπανόρθωται *ducuntur, in aliorum limandis & euentilandis næuis Argo oculatiores sunt, in propriis autem vel Leberide cæciores. An non igitur felices reputandi, qui ab hoc pestifero vitio linguam suam cohibere norunt? illi verò infelices & stulti, qui seipsos, nulla urgente necessitate, tristissimo periculo obijciunt, quo peruerso studio non modò in seuerissimum Dei iudicium incurrũt, verùm etiam omnibus præstantissimis donis, quibus homo præ cæteris creaturis pollet, ita futili & virulenta lingua se exuunt, ut planè in ijs ea obliterata & extincta videantur. Cogitate, in homine omnia tàm conuenienti, maximeq́ decenti modo & ordine à summo illo omnium rerum conditore atq; opifice Deo disposita esse, ut* μικρὸς *dicatur* κόσμος*: hanc igitur pulcherrimam harmoniam execrabili illo Calumniæ vitio dissoluere caueamus. Moueant nos cùm Philosophorum, tùm Christi, sanctissimorumq́ patrum grauissima dicta & comminationes horrendæ, ut veritatem, omnium bonorum fontem, vt Plato eam appellat, exosculemur, calumniam verò cum suis assectis & sororibus, omnium malorum sentinam, aspernemur*

nemur & fugiamus. Fingamus veritatem laceratis præ dolore capillis stantem, ora, vultumq́; lachrymis commaculantem, sinum guttis explentem, non absq; singultibus imis nos ad se vocantē. Huius lachrymis potiùs obtemperemus, quæ nihil non tentat, ut quàm fieri poterit diutißimè in suo decore & honore homo persistat: nobilißimæ huius, inquam, nos verè moueant lachrymæ potiùs, quàm nefandæ istius bestiæ, Calumniæ scilicet, doli fucati, quæ non modò dignitati, famæ, opibus insidiari satis iudicat, nisi & totum hominem prorsus euerterit & pessum dederit. Sunt profectò huius pestiferi vitij tot doli atq; technæ callidißimæ, quibus hominibus sua porrigit venena, vt quò plures recensuerim, eò plures mihi restare videantur. Verùm ne vestris dignitatibus hac mea ieiuna oratiūcula negotium facessam, aut nauseam moueam, libenter hîc vela contraho, quàm possum suppliciter ac demißè rogans, vt quæ hactenus de rebus tàm serijs, vt potui, non vt volui, aut oportuit, balbutiui, bono, æquoq́; animo suscipere, ac interpretari ne dedignemini.

DIXI.

Epigramma

IN ORATIONEM DE CALVMNIA

MVlta suo lædit damnata calumnia morsu,
Exprimere in vita quæ tamen ipsa nequit.
Sanctiùs ergo facit, longéque beatior ille est,
Pectore qui caussas candidiore probat.
Quisque suos patitur manes, qui viuit in orbe,
Nec nisi post mortis tempora purus erit.
Hæc bene tu tractas, bene pingis, amice MAGISTER,
Vnde tibi magno surget honore decus.

VVolfgangus Franzius, SS. Theolog. Licentiatus, & pro tempore Collegij Philosophici Decanus.

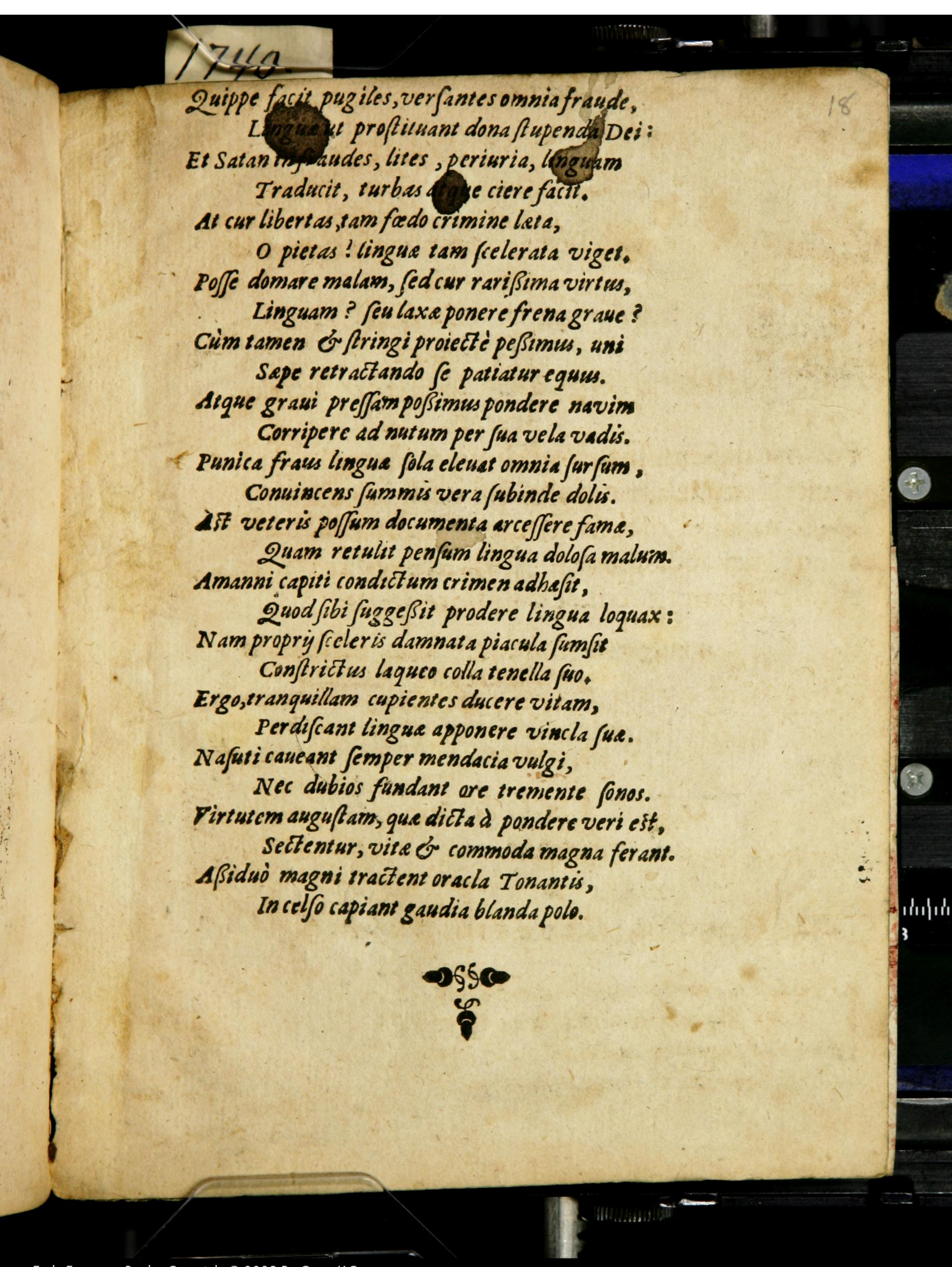
PARODIA DE LINGVA,

Scripta à

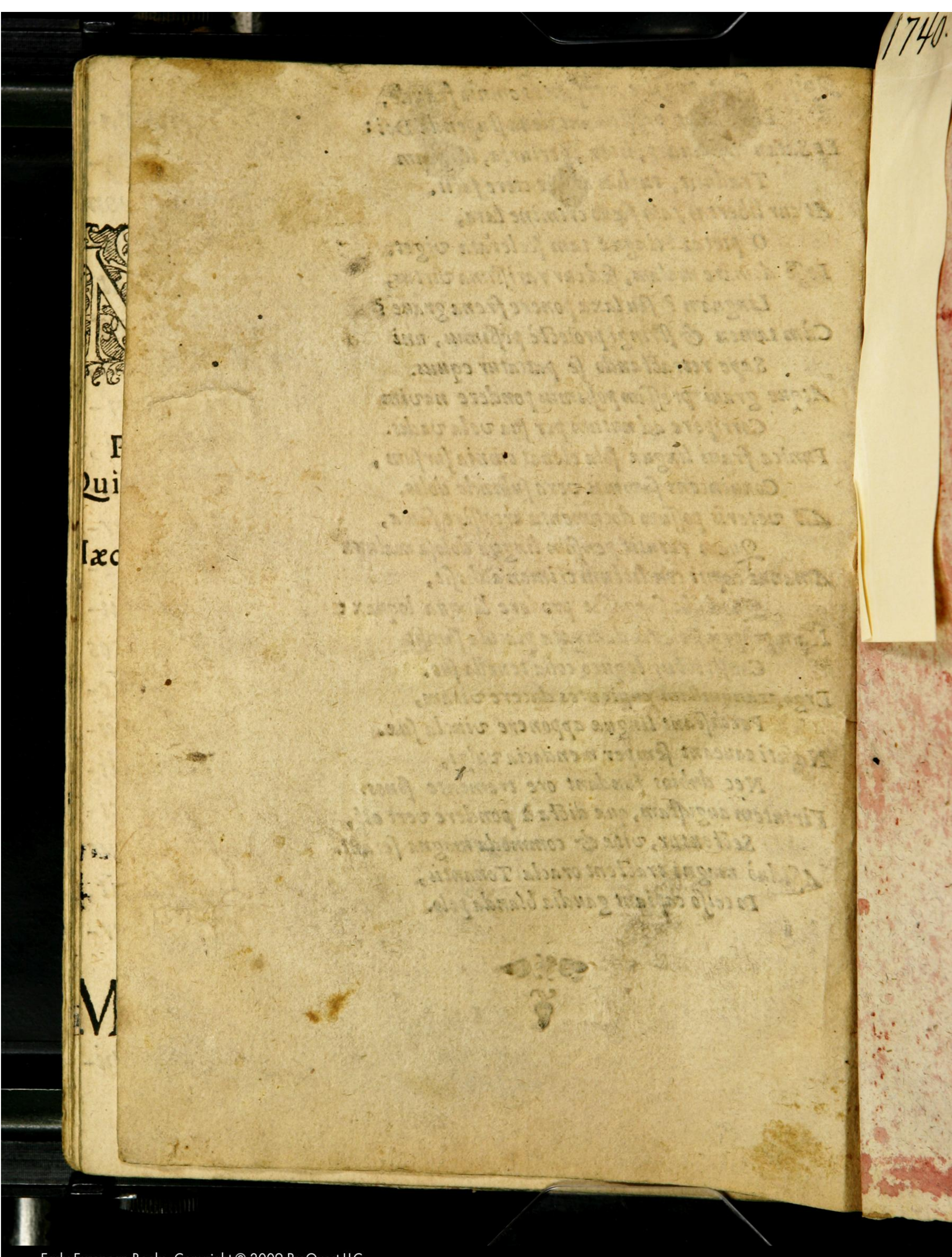
M. CAROLO GEORGIO BANGIO.

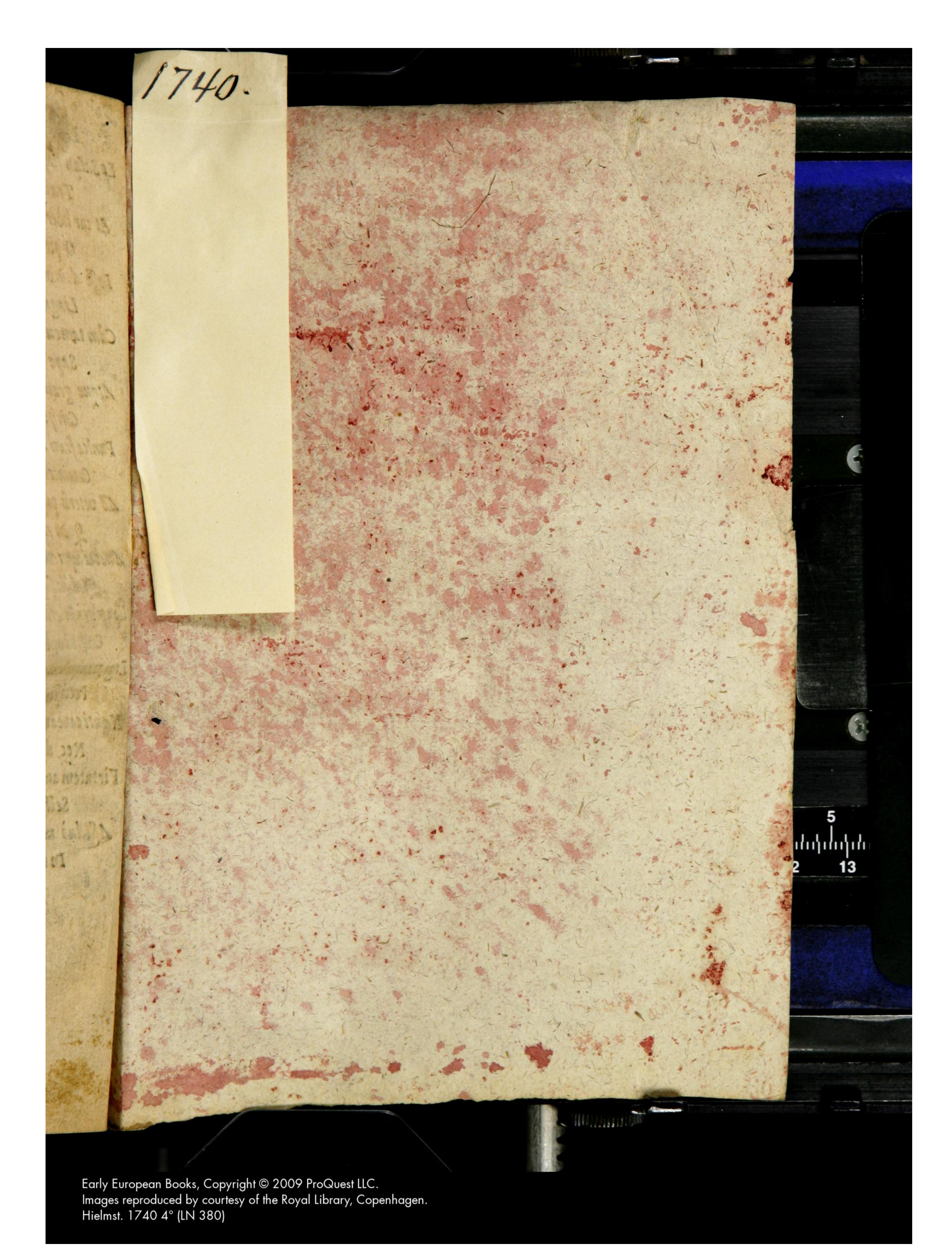
MVltos labe sua conspurcat Mundus iniquus,
Et lingua effrenis dira venena vomit.
Sic vt ad extremam labem nil fortè supersit,
Infami reddens secula nostra dolo.

Quippe



Quippe facit pugiles, verſantes omnia fraude,
Linguæ ut proſtituant dona ſtupenda Dei:
Et Satan in fraudes, lites, periuria, linguam
Traducit, turbas atque ciere facit.
At cur libertas, tam fœdo crimine læta,
O pietas! linguæ tam ſcelerata viget.
Poſſe domare malam, ſed cur rariſſima virtus,
Linguam? ſeu laxæ ponere frena graue?
Cùm tamen & ſtringi proiectè peſſimus, uni
Sæpe retractando ſe patiatur equus.
Atque graui preſſam poſſimus pondere navim
Corripere ad nutum per ſua vela vadis.
Punica fraus lingua ſola eleuat omnia ſurſum,
Conuincens ſummis vera ſubinde dolis.
Aſt veteris poſſum documenta arceſſere famæ,
Quam retulit penſum lingua doloſa malum.
Amanni capiti condictum crimen adhæſit,
Quod ſibi ſuggeſſit prodere lingua loquax:
Nam proprij ſceleris damnata piacula ſumſit
Conſtrictus laqueo colla tenella ſuo.
Ergo, tranquillam cupientes ducere vitam,
Perdiſcant linguæ apponere vincla ſuæ.
Naſuti caueant ſemper mendacia vulgi,
Nec dubios fundant ore tremente ſonos.
Virtutem auguſtam, quæ dicta à pondere veri eſt,
Sectentur, vitæ & commoda magna ferant.
Aſſiduò magni tractent oracla Tonantis,
In celſo capiant gaudia blanda polo.




1740.